

Wyrok z dnia 5 grudnia 2000 r.

I PKN 120/00

Wyjazd pracownika za granicę z delegacją resortową w okresie niezdolności do pracy wskutek choroby, bez zgody i wiedzy przełożonych oraz upoważnienia do reprezentowania pracodawcy, stanowi uzasadnioną przyczynę rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia (art. 52 § 1 pkt 1 KP).

Przewodniczący SSN Teresa Flemming-Kulesza, Sędziowie SN: Jerzy Kwaśniewski, Barbara Wagner (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 5 grudnia 2000 r. sprawy z powództwa Jana P. przeciwko Państwowemu Muzeum „O.-B.” w O. o przywrócenie do pracy i zapłatę wynagrodzenia, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej z dnia 21 stycznia 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację, nie obciążając powoda kosztami postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej wyrokiem z dnia 21 stycznia 1999 r. [...] oddalił apelację Jana P. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Oświęcimiu z dnia 29 grudnia 1997 r. [...], oddalającego powództwo apelującego o przywrócenie do pracy w Państwowym Muzeum „O.-B.” w O. i wynagrodzenie.

Sąd ustalił, że powód był zatrudniony u strony pozwanej od dnia 1 grudnia 1988 r. na podstawie umowy o pracę na czas nie określony, ostatnio na stanowisku kustosa - zastępcy kierownika działu archiwum do spraw komputeryzacji. W dniu 26 czerwca 1996 r., będącemu na zwolnieniu lekarskim Janowi P. pracownicy działu kadr usiłowali wręczyć pismo zawierające oświadczenie woli pracodawcy o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia, ale ten po przeczytaniu pisma odmówił

jego przyjęcia. W dniu 27 czerwca 1996 r. powód otrzymał listem poleconym oświadczenie woli strony pozwanej o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia. Jako przyczyny rozwiązania stosunku pracy pracodawca podał przekazanie dokumentów archiwalnych do Instytutu Historii Współczesnej w M. bez wiedzy i zgody przełożonych oraz wyjazd za granicę podczas niezdolności do pracy trwającej od 21 maja 1996 r. do 17 czerwca 1996 r. Pismem z dnia 21 czerwca dyrektor Państwowego Muzeum poinformował powoda, że za okres od 8 do 17 czerwca nie zostanie mu wypłacone wynagrodzenie. W okresie od 21 maja 1996 r. do 17 czerwca 1996 r., a następnie od 20 czerwca 1996 r. Jan P. przebywał na zwolnieniu lekarskim. W dniu 21 maja 1996 r. w oryginale historii choroby odnotowano przyjęcie go na oddział zakaźny z powodu dolegliwości w okolicy łędźwiowej lewej. Został przyjęty na oddział swojego wuja Karola P., a ponieważ w szpitalu nie było wolnych łóżek, powód przebywał w nim w ciągu dnia, a na noc wracał do domu (tzw. pobyt dzienny). Rozpoznano u niego kamicę nerkową lewostronną, przewlekłe zapalenie trąbki Eustachiusza w okresie zaostrzenia, przewlekłe przerostowe zapalenie migdałków podniebnych, podostre zapalenie oskrzeli, podwyższony poziom cholesterolu i kwasu moczowego. W dniu 7 czerwca 1996 r. Jan P. został wypisany do domu oraz wydano mu zwolnienie lekarskie do 17 czerwca, z adnotacją, że pacjent „może chodzić”. Wyniki badań lekarskich nie uzasadniały wielotygodniowej niezdolności powoda do pracy. Biegli z C.M. U.J. po raz pierwszy spotkali się z „dochodzącym” trybem hospitalizacji pacjenta. Schorzenia rozpoznane u powoda mogły być i z reguły bywają leczone w trybie ambulatoryjnym. W dniu 26 lub 27 maja 1996 r., podczas trwania leczenia szpitalnego, powód przebywał dwukrotnie w L. Pobyt miał na celu spotkanie z Ministrem Kultury i Sztuki Zdzisławem P. i dr n. med. Krzysztofem S. W tym samym okresie i w tym samym celu odbył podróż do W. Od 9 do 12 czerwca 1996 r. powód przebywał w Watykanie. Wyjazd zorganizowało Stowarzyszenie R. w Polsce - Zarząd Główny w O. W delegacji udział brali przedstawiciele społeczności cygańskiej i żydowskiej, a patronował jej i przewodniczył, na prośbę Stowarzyszenia, Minister Kultury i Sztuki. Celem wizyty było przekazanie Papieżowi Janowi Pawłowi II „Księgi Zgonów z Auschwitz”. Wydawcą tej książki było Państwowe Muzeum Oświęcim - Brzezinka w Oświęcimiu, a redaktorami J. Dębski, S. Goldmann, H. Jastrzębska, S. Kreuzhage i J. Parcer. W Ministerstwie powód został przez Stowarzyszenie zgłoszony do składu delegacji jako pomysłodawca i redaktor opracowania. O przygotowaniach do wizyty w Watykanie wiedział kilka miesięcy wcześniej, o jej terminie został powiadomiony

kilka dni przed wyjazdem. Pracodawca nie wiedział o organizowanym wyjeździe. Muzeum nie zostało powiadomione ani przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, ani przez powoda. W dniu 10 czerwca 1996 r. Dyrektor Muzeum Jerzy W. oglądając dziennik telewizyjny dowiedział się, że powód wręczył w Watykanie Papieżowi Janowi Pawłowi II opracowanie „Księga Zgonów z Auschwitz”. Nie wiedział o zamiarze jej przedstawienia Papieżowi. Dyrekcja Muzeum nie upoważniła Jana P. do wzięcia udziału w delegacji, nie udzieliła zgody na reprezentowanie placówki.

Pismem z dnia 22 marca 1996 r. prof. dr Horst M. z Instytutu Historii Współczesnej w M. poinformował Dyrektora Muzeum, że przygotowuje edycję Rozkazów Komendanta i Dowódcy Garnizonu. Zaproponował, by Muzeum w O. było wymienione w tytule jako współwydawca. Pisał, że już od dłuższego czasu dr Norbetr F. współpracuje z Janem P. i że dzięki tej współpracy udało się Instytutowi zebrać z szeregu archiwów dokumenty, w tym także z Archiwum w O. W dniu 24 kwietnia 1996 r. odbyło się spotkanie dyrektora, zastępcy dyrektora O.O., kierownika archiwum B.J. i powoda celem wyjaśnienia sprawy i ustalenia kto przekazał dokumenty do Niemiec. Jan P. przyznał, że przekazywał dokumenty Niemcom „by uniknąć komplikacji służbowych”. W dniu 16 maja 1996 r. dyrektor Muzeum zwrócił się do prof. Horsta M. o potwierdzenie, że fakty takie miały miejsce. Z odpowiedzi, otrzymanej 2 lipca 1996 r., już po rozwiązaniu umowy o pracę, nie wynikało jednoznacznie skąd dokumenty znalazły się w Instytucie. Zasady udostępniania materiałów archiwalnych przechowywanych w Państwowym Muzeum O.-B. reguluje regulamin, zgodnie z którym udostępnienie dokumentów za granicę wymaga zezwolenia dyrektora.

W ocenie Sądu, wyjazd Jana P. do Watykanu miał charakter prywatny. Ministerstwo Kultury i Sztuki patronowało delegacji i ją finansowało. Organizatorem wizyty było Stowarzyszenie R. w Polsce. Prywatny wyjazd podczas niezdolności do pracy stanowi naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych. Wydawcą „Księgi Zgonów z Auschwitz” było Państwowe Muzeum Oświęcim - Brzezinka i wszelkie uzgodnienia dotyczące wyjazdu w celu przekazania tego dzieła powinny odbywać się za jego wiedzą i zgodą. Nawet jeżeli powód miał zgodę na wyjazd Ministra P., to nie mogła ona zastąpić zgody pracodawcy. Hierarchiczne podporządkowanie Muzeum Ministerstwu nie sięga tak daleko, by decyzje dotyczące wykonywania obowiązków przez pracownika zapadały poza zakładem pracy. Powód reprezentował w Watykanie siebie a nie zakład pracy. Jan P. wykorzystał zwolnienie lekarskie niezgodnie z jego celem. Powoduje to utratę prawa do zasiłku na podstawie art. 18

ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143 ze zm.), a w konsekwencji prawa do wynagrodzenia gwarancyjnego za pierwsze 35 dni niezdolności do pracy z powodu choroby (art. 92 KP).

Co do drugiej przyczyny rozwiązania z powodem umowy o pracę bez wypowiedzenia, pracodawca uchybił terminowi z art. 52 § 2 KP. Strona pozwana powzięła wiadomość o przekazywaniu materiałów archiwalnych Instytutowi Historii Współczesnej w M. od powoda w dniu 24 kwietnia 1996 r. Rozwiązanie stosunku pracy z tej przyczyny nastąpiło 26 czerwca 1996 r., a zatem po upływie jednego miesiąca od chwili, gdy pracodawca dowiedział się o przyczynie uzasadniającej rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia. Późniejsze okoliczności, zaistniałe po ustaniu stosunku pracy nie mogą być brane pod uwagę przy ocenie zasadności rozwiązania z powodem umowy o pracę. Mogą jednak świadczyć, że powód nie zasługuje na ochronę z art. 8 KP.

Jan P. zaskarżył ten wyrok kasacją. Wskazując jako jej podstawę naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 52 § 1 pkt 1 KP „polegające na uznaniu, iż wyjazd powoda jako pracownika Państwowego Muzeum O.-B. w O. do Watykanu w ramach oficjalnej delegacji zagranicznej, zorganizowanej pod patronatem Ministra Kultury i Sztuki RP celem przekazania JŚ Papieżowi Janowi Pawłowi II „Księgi Zgonów z Auschwitz” (której powód był redaktorem), w czasie korzystania przez powoda ze zwolnienia lekarskiego zawierającego adnotację „chory może chodzić”, stanowi nadużycie w korzystaniu ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego i tym samym - ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych, uzasadniające rozwiązanie umowy o pracę z winy pracownika”, wniósł o orzeczenie co do istoty sprawy „poprzez zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uwzględnienie w całości powództwa”.

Pełnomocnik skarżącego wywodził, że zaskarżony wyrok nie jest trafny, gdyż Sąd w sposób dowolny zakwalifikował zachowanie powoda jako ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych. „Nie wskazał bowiem żadnych przedmiotowych aspektów naruszenia, nie podał, jaki rodzaj obowiązków powód miałby naruszyć i jakie miałyby być skutki tego naruszenia oraz czy pracodawca poniósł szkodę”. Sąd nie umotywował także podmiotowego aspektu naruszenia obowiązków przypisując skarżącemu winę umyślną. „Nie negując kompetencji Sądu do oceny zachowania pracownika pod kątem przesłanek określonych w art. 18 ust. 1 ustawy z

dnia 14 grudnia 1974 r.”, zachowania powoda nie można ocenić jako wykorzystania zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z jego celem. Według przepisów zarządzenia MPiSS z dnia 30 grudnia 1974 r. „wątpliwości w zakresie stwierdzenia, czy pracownik narusza wskazania lekarskie, które by wskazywały na wykorzystywanie zwolnienia niezgodnie z jego celem, rozstrzyga zawsze lekarz, który udzielił zwolnienia”. Dr n. med. Karol P. i jego przełożony lek. med. Franciszek N. zeznali na rozprawie w dniu 26 listopada 1996 r., że wyjazd za granicę nie był naruszeniem warunków zwolnienia. Podczas wizyty w Watykanie uczestników delegacji pod względem medycznym zabezpieczał dr Krzysztof S. Nadto, wyjazd powoda do Watykanu „niewątpliwie przydał splendoru pozwanemu”. Był ściśle związany z pracą powoda, był wyróżnieniem powoda i pracy jego podwładnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 393¹¹ KPC Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji, biorąc pod rozwagę z urzędu wyłącznie nieważność postępowania. Pełnomocnik skarżącego jako podstawę kasacji wskazał naruszenie prawa materialnego. Znaczący to, że nie zakwestionował skutecznie ustaleń stanowiących faktyczną podstawę rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku, pomimo polemiki z nimi w motywach skargi. Ustalenia te należy zatem traktować jako niewadliwe. Jest nimi związany także Sąd Najwyższy rozpoznając kasację.

Zgodnie z art. 52 § 1 pkt 1 KP pracodawca może rozwiązać umowę o pracę bez wypowiedzenia z pracownikiem, który w sposób ciężki naruszył podstawowe obowiązki pracownicze. W kontekście poczynionych przez Sąd drugiej instancji ustaleń nieuprawnione jest twierdzenie kasacji, jakoby Sąd zakwalifikował jako ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych „wyjazd powoda jako pracownika Państwowego Muzeum „O.-B.” do Watykanu w ramach oficjalnej delegacji zagranicznej”. Pełnomocnik skarżącego w ramach podstawy kasacyjnej z art. 393¹ pkt 1 KPC podważa ocenę i kwalifikację prawną zupełnie innego zachowania Jana P. niż to, które przypisał mu pracodawca.

Sąd ustalił, że Jan P. w okresie nieobecności w pracy usprawiedliwionej chorobą odbył dwukrotnie podróż do L. i do W. (w czasie hospitalizacji trwającej od 21 maja do 7 czerwca 1996 r.), a w dniach od 9 do 12 czerwca 1996 r. przebywał w Watykanie. Do Watykanu wyjechał jako członek delegacji, której na wniosek organi-

zatora wyjazdu Stowarzyszenia R. w Polsce - Zarządu Głównego w O. patronował i przewodniczył Minister Kultury i Sztuki. Powód przekazał Janowi Pawłowi II „Księgę Zgonów z Auschwitz”. Do składu delegacji został zgłoszony jako „pomysłodawca i redaktor opracowania”. Wydawcą „Księgi Zgonów z Auschwitz” było Państwowe Muzeum Oświęcim - Brzezinka w Oświęcimiu, a redaktorami, oprócz powoda, J. Dębski, S. Goldmann, H. Jastrzębska i S. Kreuzhage. Pobyt Jana P. w Watykanie miał charakter prywatny. Wyjazd nastąpił bez wiedzy pracodawcy. Muzeum nie było poinformowane ani przez powoda, ani przez Ministerstwo o zamiarze przedstawienia Papieżowi „Księgi Zgonów z Auschwitz”. Nie upoważniło powoda do wręczenia Janowi Pawłowi II tego opracowania. Dyrekcja nie udzieliła zgody na reprezentowanie placówki w Watykanie. Dyrektor Muzeum dowiedział się o zdarzeniu z wiadomości telewizyjnych w dniu 10 czerwca 1996 r.

Jan P. wykorzystał zwolnienie lekarskie niezgodnie z jego celem. Nadużył prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Poza tym, wykonując czynności „służbowe” bez wiedzy i zgody pracodawcy uchybił obowiązkowi podporządkowania się kierownictwu przełożonych. Miał tego świadomość. Wyjazd do Watykanu przygotowywany był od dłuższego czasu z jego udziałem, a o konkretnym terminie podróży powód został poinformowany na kilka dni wcześniej. Trafnie oceniły Sądy obu instancji, że postępowanie powoda w ustalonych okolicznościach stanowi ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych. Zachowanie Jana P. można ocenić jako uchybienie dalszym podstawowym obowiązkom pracowniczym. Jest takim obowiązkiem np. obowiązek stosowania się do wskazań lekarskich (art. 211 pkt 5 KP w związku z art. 100 § 2 pkt 3 KP). Osoba niezdolna do pracy z powodu choroby mogąca chodzić, wyjeżdżając w podróż zagraniczną w drugim dniu po zakończeniu leczenia szpitalnego bez konsultacji z lekarzem, narusza ten obowiązek. W interesie pracodawcy, ze względów organizacyjnych i finansowych (obowiązek wypłaty pracownikowi niezdolnemu do pracy wskutek choroby wynagrodzenia gwarancyjnego), leży jak najszybsze odzyskanie przez pracownika zdolności do pracy. Podejmowanie czynności mogących przedłużyć okres choroby godzi zatem w dobro podmiotu zatrudniającego (art. 100 § 2 pkt 4 KP). Powód występujący na zewnątrz jako redaktor opracowania bez upoważnienia pozostałych osób - współredaktorów - naruszył zasady współżycia społecznego (art. 100 § 2 pkt 5 KP). Nadużył zaufania pracodawcy „reprezentując” Muzeum bez zgody i wiedzy dyrekcji, a nawet wbrew jej woli. Wyjazd do Watykanu nie był wyróżnieniem ani dla Jana P. jako pracownika, ani

dla pracy jego podwładnych, gdyż pracodawca tak tego wyjazdu nie ocenił. Wątpliwy jest także w tej sytuacji splendor jakiego pobyt powoda w Watykanie przydał rzekomo Muzeum.

Skoro powód naruszył w sposób ciężki podstawowe obowiązki pracownicze, pracodawca był uprawniony do rozwiązania z nim umowy o pracę bez wypowiedzenia. Postawiony Sądowi zarzut naruszenia art. 52 § 1 pkt 1 KP nie jest zatem usprawiedliwiony.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy, stosownie do art. 393¹² KPC, orzekł jak w sentencji.

=====